

Stichting NIOC en de NIOC kennisbank

Stichting NIOC (www.nioc.nl) stelt zich conform zijn statuten tot doel: het realiseren van congressen over informatica onderwijs en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

De stichting NIOC neemt de archivering van de resultaten van de congressen voor zijn rekening. De website www.nioc.nl ontsluit onder "Eerdere congressen" de gearchiveerde websites van eerdere congressen. De vele afzonderlijke congresbijdragen zijn opgenomen in een kennisbank die via dezelfde website onder "NIOC kennisbank" ontsloten wordt.

Op dit moment bevat de NIOC kennisbank alle bijdragen, incl. die van het laatste congres (NIOC2025, gehouden op donderdag 27 maart 2025 jl. en georganiseerd door Hogeschool Windesheim). Bij elkaar zo'n 1500 bijdragen!

We roepen je op, na het lezen van het document dat door jou is gedownload, de auteur(s) feedback te geven. Dit kan door je te registreren als gebruiker van de NIOC kennisbank. Na registratie krijg je bericht hoe in te loggen op de NIOC kennisbank.

Het eerstvolgende NIOC vindt plaats op 18 maart 2027 in Arnhem en wordt georganiseerd door HAN University of Applied Sciences.

Reacties over de NIOC kennisbank en de inhoud daarvan kun je richten aan de beheerder:

R. Smedinga kennisbank@nioc.nl.

Vermeld bij reacties jouw naam en telefoonnummer voor nader contact.

De ondernemende universiteit op de onderwijsmarkt

J.J. Ehrhardt

Post Academisch Onderwijs in de Informatica, Amsterdam

Inleiding

In mijn presentatie op NIOC'90 heb ik de balans opgemaakt van de ontwikkelingen rond de postdoctorale opleidingen en het postacademisch onderwijs zoals die in de jaren '80 hadden plaatsgevonden en enkele verwachtingen uitgesproken voor de jaren '90. In de presentatie op NIOC'92 zullen deze verwachtingen tegen het licht gehouden worden en zullen - wederom - lijnen naar de volgende jaren doorgetrokken worden.

Daarbij wordt tevens de vraag gesteld in hoeverre de recente ideeën van de Commissie Beroepsontwikkeling van het Nederlands Genootschap voor Informatica consequenties zullen hebben voor de inhoud van het bedrijfsgerichte informatica-onderwijs vanuit de universiteiten.

De status van de postdoctorale beroepsopleidingen

Eén van de belangrijkste conclusies in mijn presentatie op NIOC'90 was, dat de maatschappelijke aandacht voor de postdoctorale opleidingen aan het verminderen was ten gunste van de 'eerste fase', die op dat moment al weer steeds meer gewoon als de 'universitaire opleiding' werd aangeduid.

Ik roep in herinnering dat de mogelijkheid dat universiteiten postdoctorale opleidingen kunnen geven bij de behandeling van het Wetsontwerp Tweefasenstructuur onder meer gecreëerd werd om het terugbrengen van de nominale cursusduur van vier tot vijf jaar politiek aanvaardbaar te maken: in totaal zou veertig procent van de afgestudeerden in de eerste fase kunnen doorstromen naar een tweede fase-opleiding. In het woord 'doorstromen' klonk al door welke opzet men voor ogen heeft gehad:

- er werden zaken behandeld die in de (verkorte) eerste fase niet meer ondergebracht konden worden
- de cursusduur was één of - in uitzonderingsgevallen - twee jaar.

Inmiddels kan met recht worden geconcludeerd dat van de oorspronkelijke ideeën met betrekking tot postdoctorale opleidingen vrijwel niets overleefd is gebleven. Ook in de afgelopen twee jaar is het besef weer sterker geworden, dat de eigenlijke opleiding van de Nederlandse academici dient plaats te vinden in de 'eerste fase'. Duidelijker begint echter ook te worden dat het in sommige studierichtingen niet mogelijk is om een volwaardige opleiding te passen in het raamwerk van vier cursusjaren. Het failliet van de postdoctorale opleiding in de oorspronkelijke opzet lijkt nabij nu er sprake van is om het keurslijf van de vier-jarige cursusduur enigszins te versoepelen:

- Er is reeds besloten om aan studenten van een aantal studierichtingen van de Technische Universiteiten een half jaar extra studiefinanciering toe te kennen. De kosten daarvan worden gedragen door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

De niet-technische universiteiten werden daarop geconfronteerd met een situatie, dat het voor de studenten aantrekkelijker werd om (bijvoorbeeld) informatica aan een TU dan aan een gewone universiteit te gaan studeren. Gevolg is nu dat ook de gewone universiteiten veelal een extra halfjaar studiefinanciering voor de studenten gaan betalen.

- In het verlengde hiervan is er begin dit jaar in de Tweede Kamer al over gesproken om de vier-jarige cursusduur nu ook feitelijk los te laten: zowel langere als kortere opleidingen zouden mogelijk gemaakt moeten worden.

De conclusie moet luiden dat het idee van de postdoctorale beroepsopleiding als aanvulling op de initiële universitaire opleiding door de ontwikkelingen achterhaald is. Mede gezien de prijsstelling vervullen de postdoctorale opleidingen steeds meer een functie in het overdragen van de nieuwere ontwikkelingen in het vakgebied van de afgestudeerde of in het aanreiken van kennis en vaardigheden, waaraan pas na enkele jaren werkervaring behoefte begint te ontstaan. Qua functie zijn de postdoctorale opleidingen daarmee identiek geworden aan het postacademisch onderwijs, dat deze functie al jaren uitoefent. Qua lengte van de opleiding dan wel cursus bestaan er soms nog verschillen tussen de beide onderwijssoorten.

De inhoud van het postacademisch en postdoctoraal onderwijs in de informatica

In het voorgaande is een ontwikkeling geschetst waarbij er sprake is van een toenemende consensus over het feit, dat de universitaire opleiding een volwaardige opleiding is welke in principe voldoende dient te zijn voor een goede beroepsuitoefening gedurende de eerste jaren. In de informatica is dit in versterkte mate het geval omdat de 'kinderziektes' waaraan de universitaire opleidingen informatica in de eerste jaren wellicht nog leden nu wel overwonnen lijken. Gevolg is dat er in inhoudelijke zin aan het postacademisch en postdoctoraal onderwijs in de informatica andere (hogere) eisen gesteld worden.

Ook een andere ontwikkeling stelt de inhoud van het postacademisch onderwijs in de informatica ter discussie. In mijn presentatie op NIOC'90 stipte ik reeds aan, dat "ook veel van de andere studierichtingen in de afgelopen jaren sterk zijn 'geïnformatiseerd'. Een zekere basiskennis over informatica is daardoor al bij veel pas afgestudeerden aanwezig. Terwijl voorheen materiedeskundigen in zekere zin moesten worden omgeschoold tot informatiekundigen, kan dat nu steeds meer beperkt blijven tot een vorm van bijscholing". Deze ontwikkeling begint nu ook consequenties te hebben in het denken over het beroepsprofiel van 'de' informaticus. Ik verwijs naar de discussies die recentelijk zijn aangezwengeld door de Commissie Beroepsontwikkeling van het NIG.

Slot

Bij het PAO-Informatica zijn de ideeën over de bijdrage die wij dienen te leveren aan de verdere professionalisering van de beroepsuitoefening in de informatica nog lang niet uitgekristalliseerd. De deelnemers aan het NIOC'92 worden uitgenodigd mee te denken over de vraag, wat zij de komende jaren verwachten van het bedrijfsgerichte informatica-onderwijs vanuit de universiteiten.